

Kort overzicht van de geschiedenis van het protestantisme in Frankrijk

Europa

In de 16^e eeuw is in landen zoals Italië en Spanje de Reformatie praktisch uitgeroeid, zodat daar vandaag de dag maar heel weinig protestanten zijn. In de Scandinavische landen is bijna heel de bevolking tot het lutheranisme overgegaan, zodat daar niet veel katholieken zijn. In Nederland en Duitsland heeft de Reformatie diep wortel geschoten, maar grote delen van de bevolking zijn katholiek gebleven.

Frankrijk

In Frankrijk is de geschiedenis anders verlopen. In de 16^e eeuw vormen de protestanten een minderheid, maar wel een heel dynamische. Veel hoge en lage edelen behoren tot de gereformeerde kerk, alsmede ambachtslieden en welgestelde burgers. Zo'n minderheid kan niet zomaar werden uitgeroeid.

De tweede helft van de 16e eeuw wordt gekenmerkt door bloedige godsdienstoorlogen, waarbij aan beide zijden gruweldaden zijn begaan. De bekendste is wel de Bartholomeüsnacht van 1572, waar duizenden protestanten die in Parijs bijeen waren voor een koninklijke bruiloft, in koelen bloede zijn afgeslacht door fanatieke Rooms-Katholieken.

Hendrik IV

Aan deze oorlogen wordt een eind gemaakt door Henri de Bourbon, koning van Navarre. Zijn moeder, Jeanne d'Albret, was vol overtuiging de Reformatie toegedaan. Henri echter is wel vier of vijf keer van godsdienst veranderd, onder druk van de politieke omstandigheden. Als hij aan het eind van de 16e eeuw bijna heel Frankrijk heeft veroverd, behalve Parijs, beseft hij dat hij nooit koning van Frankrijk zal kunnen worden als hij gereformeerd blijft. Hij schijnt toen gezegd te hebben: "Paris vaut bien une messe" (Parijs is wel een mis waard). Hij bekeert zich dus tot het katholicisme en bestijgt de troon als Hendrik IV.

Edict van Nantes

Hendrik IV wordt als één van de belangrijkste koningen van Frankrijk beschouwd, omdat hij in zijn denken zijn tijd ver vooruit is. In 1598 vaardigt hij het Edict van Nantes uit, waarin wordt bepaald dat de protestanten, meestal hugenoten genoemd, op bepaalde plaatsen hun kerkdiensten mogen houden en zelfs enkele vrijsteden krijgen, die ze geheel naar eigen inzicht mogen besturen. Ze mogen ook naar eigen keuze een beroep uitoefenen, de toegang tot welk beroep dan ook mag hun op grond van hun geloofsovertuiging niet worden ontzegd. De staatsgodsdienst is nog steeds het katholicisme, maar er is wel gewetensvrijheid en de geloofsvervolgingen zijn opgehouden.

Herroeping

Helaas breken de zoon en kleinzoon van Hendrik, Lodewijk XIII en Lodewijk XIV, het levenswerk van hun vader respectievelijk grootvader af. Dit vindt zijn trieste dieptepunt in 1685, wanneer Lodewijk XIV het Edict van Nantes herroept. Daardoor verliezen de hugenoten alle voorrechten en zijn ze ook hun godsdienstvrijheid kwijt.

Geloofsvervolging

Aan het eind van de 17e en het begin van de 18e eeuw zijn de geloofsvervolgingen zeer hevig. Meer dan een half miljoen hugenoten ontvluchten het land, waardoor Frankrijk economisch verarmt. Dit verklaart waarom er heden ten dage maar zo weinig protestanten in Frankrijk zijn.

Veel hugenoten vinden onderdak in het vrije Nederland. De achternamen herinneren nog aan de hugenotenafkomst, bijv. Jumelet, Lecoindre, Labruyère, la Grand, Laporte, Dubois.

Degenen die achterblijven worden gedwongen zich tot het katholicisme te bekeren, en als men dat weigert, worden de mannen tot de galeien veroordeeld en de vrouwen tot de gevangenis.

Anticlericaal

Onder Lodewijk XV en Lodewijk XVI gaan de vervolgingen door, hoewel in mindere mate. Veel katholieken keuren de intolerantie van de R.K. kerk en de monarchie af.

Vooraf de intellectuelen keren zich tegen deze twee pijlers van de Franse natie. Er ontstaat twijfel aan de

waarheid van de Rooms-Katholieke dogma's en sommige intellectuelen worden zelfs atheïst. Het klimaat wordt anticlericaal, d.w.z. men keert zich tegen de katholieke geestelijkheid, een houding die vandaag de dag nog merkbaar is.

Revolutie

De kritiek op kerk en koning wordt steeds feller en mondt uiteindelijk uit in de Franse revolutie van 1789. Koning en kerk worden daardoor weggevaagd.

Lodewijk verliest in 1793 zijn hoofd onder de guillotine en de R.K. kerk verliest in één klap al haar bezittingen, die door de nieuwe machthebbers in beslag worden genomen.

Voor de protestanten betekent de Revolutie echter de vrijheid, de galeislaven worden vrijgelaten en de vrouwen bevrijd uit de gevangenis.

Napoleon

Napoleon herstelt de R.K. godsdienst weer, maar laat ook de protestanten hun pas verworven vrijheid van godsdienst. Dankzij deze vrijheid kan de gereformeerde kerk zich in de 19e eeuw langzaam maar zeker herstellen en ook weer actief deelnemen aan het maatschappelijk leven. Toch, vergeleken met het machtige bouwwerk van de R.K. kerk, is zij niet veel meer dan een schamel hutje.

Vandaag

Bijna alle Fransen zijn Rooms-Katholiek, althans in naam, slechts een heel klein percentage is protestant. Zo is het vandaag de dag nog steeds. De meeste Fransen kennen alleen de R.K. kerk en hebben er geen idee van wat het protestantisme inhoudt, zodat ook de gereformeerde kerk vaak als een sekte wordt beschouwd.

Laïcité

Een belangrijke gebeurtenis aan het begin van de 20e eeuw is de scheiding van kerk en staat, door de Fransen gekoesterd onder de naam Laïcité.

Deze scheiding garandeert alle kerkelijke gezindten vrijheid van eredienst en vrijheid om de kerken in te richten naar eigen inzicht, op voorwaarde dat de wetten van het land niet worden overtreden.

EREI/UNEPREF

Tot in de jaren dertig van de 20e eeuw bestond er slechts één gereformeerde kerk, de "grote" Eglise Réformée de France. Helaas werd deze kerk steeds meer beïnvloed door de vrijzinnigheid en vormden kleine groepen aparte gereformeerde kerken. Een aantal van deze kerken verenigden zich in 1938 onder de naam 'Union des Eglises Réformées Evangéliques Indépendantes' (EREI). Deze kerk heeft kleine gemeenten in heel Frankrijk, vooral in het zuiden. In 2009 werd de naam van dit kerkverband veranderd in 'Union des Eglises Protestantes Réformées Evangéliques' (UNEPREF), om de verbondenheid van de ze kerken met de grote stroming van het protestantisme te onderstrepen en aan te geven dat zij geen sekte willen vormen. Met deze kerken hebben de CGK en de NGK en ook de Gereformeerde Bond binnen de PKN contacten, omdat de UNEPREF vanwege haar kleine omvang onze steun hard nodig heeft.

Belang

In de ogen van de wereld gaat het om een klein onbeduidend groepje. Maar wij hebben een ander perspectief. Om met de woorden van Paulus te spreken: '... niet vele wijzen naar het vlees, niet vele invloedrijken, niet vele aanzienlijken. Integendeel, wat voor de wereld dwaas is, heeft God uitverkoren om wat sterk is te beschamen; en wat voor de wereld onaanzienlijk en veracht is, heeft God uitverkoren, dat, wat niets is, om aan hetgeen wèl iets is, zijn kracht te ontnemen ... opdat het zij

gelijk geschreven staat: Wie roemt, roeme in de Here' (1 Korintiërs 1:26-31).